

УДК 343.85

*Дем'як П. Ю.,
аспірант кафедри кримінального права
і процесу Східноєвропейського
національного університету
імені Лесі Українки*

ГОСПОДАРСЬКИЙ СУД ЯК СУБ'ЄКТ ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИНАМ В УКРАЇНІ: ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ

Стаття присвячена актуальним питанням генези господарських судів та їх впливу на запобігання злочинам в Україні. Обґрунтовується висновок про умовний поділ розвитку системи господарських судів на шість етапів. Вивчено адміністративно-правовий статус та функції перших таких установ на території сучасної України, які здійснювали розгляд господарських спорів, а також виявлено закономірності виникнення системи господарських судів в Україні.

За підсумками аналізу нормативно-правових актів, що стали підставою для визначення функцій господарських судів, обґрунтовано висновок про те, що господарський суд слід віднести до спеціалізованих суб'єктів запобігання злочинам у нашій державі.

Ключові слова: *комерційні суди, державний арбітраж, арбітражні суди, господарські суди, історико-правові умови, запобігання злочинам, суб'єкт запобіжної діяльності.*

Статья посвящена актуальным вопросам генезиса хозяйственных судов и их влияния на предотвращение преступлений в Украине. Обосновывается вывод об условном разделении развития системы хозяйственных судов на шесть этапов. Изучены административно-правовой статус и функции первых таких учреждений на территории современной Украины, которые осуществляли рассмотрение хозяйственных споров, а также выявлены закономерности возникновения системы хозяйственных судов в Украине.

По результатам анализа нормативно-правовых актов, послуживших основанием для определения функций хозяйственных судов, обоснован вывод о том, что суд следует отнести к специализированным субъектам предупреждения преступлений в нашем государстве.

Ключевые слова: *коммерческие суды, государственный арбитраж, арбитражные суды, хозяйственные суды, историко-правовые условия, предупреждения преступлений, субъект предупредительной деятельности.*

Постановка проблеми. Відповідно до вимог ст. 3 Конституції України держава відповідає перед людиною за свою діяльність [1]. До того ж права і свободи людини та їх

гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Однією з таких гарантій є закріплене в ч. 1 ст. 1 Кримінального кодексу України (КК) завдання щодо запобігання

злочинам, реалізація якого покладається практично на всі правоохоронні органи та суди України, включаючи й господарські [2].

Поряд із цим, як свідчить практика, досі рівень запобіжної діяльності та ефективність роботи усіх без винятку суб'єктів запобігання злочинам у нашій державі залишається найбільш проблемним питанням як теоретичного, так і практичного характеру. Такий висновок, зокрема, випливає зі статистичних даних щодо стану, рівня та динаміки злочинів, які вчинялися упродовж 1991–2018 рр. та які показують, що як кількісно (до 500 тисяч злочинів щороку вчиняється в середньому в Україні), так і якісно (майже 40% злочинів належать до категорії тяжких та особливо тяжких (ч. 4, 5 ст. 12 КК України)) ці показники суттєво не змінюються, а отже, система запобіжної діяльності вказаних суб'єктів є малопродуктивною та такою, що не здатна повною мірою реалізувати визначені на законодавчому рівні завдання із запобігання злочинам.

У цьому контексті звертає на себе увагу діяльність господарських судів України, чий потенційні правові можливості в боротьбі зі злочинністю в нашій державі досі використовуються формально, безсистемно та неефективно. До того ж неналежною в цьому сенсі є їх взаємодія як на вертикальному (у системі господарських судів), так і на горизонтальному рівні (у системі суб'єктів запобігання злочинам), що й виступає однією з детермінант, яка призводить до вчинення злочинів в Україні, зокрема у сфері господарської діяльності.

Таким чином, варто визнати, що існує складна практична пробле-

ма, яка потребує вирішення, у тому числі на теоретичному рівні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивчення наукової літератури засвідчило, що питання щодо суб'єктів запобігання злочинам досить активно розробляли такі науковці як: Л. М. Багрій-Шахматов, О. М. Бандура, Ю. Р. Баулін, І. Г. Богатирьов, А. І. Бойко, В. І. Борисов, В. В. Василевич, В. В. Голіна, Б. М. Головкін, В. К. Гришук, О. М. Гумін, О. М. Джужа, Т. А. Денисова, Л. М. Давиденко, І. М. Даньшин, В. М. Дрьомін, А. П. Закалюк, А. Ф. Зелінський, О. О. Книженко, О. Г. Колб, В. Я. Конопельський, І. М. Копотун, В. О. Меркулова, О. М. Литвинов та інші.

Постановка завдання. Метою статті є здійснення історичного аналізу становлення системи господарських судів як суб'єктів запобігання злочинів в Україні.

Виклад основного матеріалу. Проголошення України правовою державою, закріплення різних форм власності стало підставою для відродження судових установ, предметом діяльності яких є підприємництво, а саме господарських судів. Водночас перші документальні згадки про утворення, які можна вважати праобразом вітчизняних господарських судів, сягають XII століття. Статутною грамотою 1135 р. новгородського князя Всеволода Мстиславовича виділялись особливі суди для торгових відносин [3, с. 52]. Через чотири століття, 1653 р., прийнято Торговий устав, а згодом – Новоторговий устав 1667 р., на підставі якого створено купецькі суди, що діяли постійно [4, с. 58]. Саме в цей період Російської імперії, до складу якої входила й Україна, економічні спори виділено в окрему самостійну групу.

Як показали результати даного дослідження, початком створення на теренах України арбітражних судів у сучасному розумінні, можна вважати заснування Комерційного суду в м. Одеса 1807 р. Пізніше такі суди створено у Феодосії (1819 р.) та Ізмаїлі (1824 р.). 14 травня 1832 р. імператором Миколою I видано іменний указ про запровадження комерційних судів та затвердження Статуту про судочинство. Так створено систему комерційних судів Російської імперії – попередників сучасних арбітражних судів [5, с. 1].

У перші роки після жовтневої революції 1917 р. в Росії, яка, у тому числі, захопила й Україну, за умов відсутності або незначного розвитку товарно-грошових відносин судові спори між казенними установами не дозволялися. Розбіжності між підприємствами та організаціями вирішувалися в адміністративному порядку вищими органами управління, тому комерційні суди до 1920 року було ліквідовано [6, с. 5–6]. До того ж у період військової інтервенції та громадянської війни (1917–1922 рр.) керування господарством здійснювалось військово-адміністративними методами та було суворо централізованим, зокрема підприємства, не маючи господарської самостійності, не укладали господарських договорів і не здійснювали навіть грошових розрахунків між собою. Спори, що виникали між ними, вирішувалися спеціальними головками [7, с. 58].

Як з'ясовано в ході цього дослідження, відповідно до Постанови Раднаркому УСРР про організацію Вищої арбітражної комісії УСРР від 16 листопада 1922 р. в Україні створено арбітражні комісії, а саме Вищу арбітражну комісію при Українській

економічній Раді та арбітражні комісії при губернських економічних Радах. Поряд із державними арбітражними комісіями створено відомчі, які вирішували майнові спори між підприємствами й установами одного і того самого відомства. Систему республіканських і місцевих арбітражних комісій очолила Арбітражна комісія при Раді праці й оборони СРСР [6, с. 5–6].

3 травня 1931 р. постановою ЦВК і РНК СРСР затверджено Положення про державні арбітражі, у якому підкреслювалося, що державний арбітраж створюється для вирішення майнових спорів між організаціями усупільненого сектору в напрямі, що забезпечує зміцнення договірної та планової дисципліни і господарського розрахунку. Оскільки робота органів державного арбітражу була безпосередньо пов'язана з управлінням економікою, його включено до системи загальносоюзних, республіканських і місцевих органів державного управління і підпорядковано безпосередньо Уряду СРСР, урядам союзних республік, а на місцях – виконкомам Рад народних депутатів [5, с. 2].

Для реалізації проведеної в СРСР у 1965 році економічної реформи, якою визначено необхідність переходу до економічних методів управління, розширення прав підприємств, зміцнення планової і договірної дисципліни, Постановою Ради Міністрів УРСР від 30 травня 1974 р. № 294 Державний арбітраж при Раді Міністрів УРСР реорганізовано в союзно-республіканський орган і затверджено нові Положення про Державний арбітраж при Раді Міністрів УРСР та Загальне положення про державні арбітражі при виконавчих

комітетах обласних рад депутатів трудящих УРСР [8].

Результати аналізу засвідчили, що суттєві зміни в системі Державного арбітражу СРСР відбулися 1977 р., після визнання його конституційним органом. Стаття 163 Конституції СРСР передбачала, що вирішення господарських спорів між підприємствами, установами та організаціями здійснюється органами державного арбітражу в межах їх компетенції [9]. У свою чергу, 30 листопада 1979 р. Верховною Радою СРСР прийнято Закон СРСР «Про державний арбітраж в СРСР», що визначив підвищення ролі органів державного арбітражу в зміцненні законності в господарських відносинах [10]. При цьому ст. 23 вказаного Закону закріплювала широкий спектр превентивних інструментів для запобігання злочинам. Так, ч. 1 ст. 23 Закону СРСР «Про державний арбітраж в СРСР» закріплювала, що органи державного арбітражу ведуть роботу з попередження порушень законності, державної дисципліни і недоліків у господарській діяльності підприємств, установ та організацій, виявлення та усунення цих порушень і недоліків. Частиною 4 вказаної статті передбачено, що в необхідних випадках повідомлення про виявлення порушення законності, державної дисципліни і недоліків у господарській діяльності направляється для розгляду питання про притягнення винних осіб до відповідальності в органи прокуратури, внутрішніх справ і інші компетентні органи [10].

У зв'язку з прийняттям 18 лютого 1987 р. Указу Президією Верховної Ради СРСР «Про внесення змін і доповнень у законодавство СРСР про Державний арбітраж» Указом Президії Верховної Ради Української РСР від

21 серпня 1987 р. «Про внесення змін і доповнень до законодавства Української РСР з питань державного арбітражу» Державний арбітраж при Раді Міністрів УРСР реорганізовано в Державний арбітраж УРСР, а державні арбітражі при виконавчих комітетах обласних Рад народних депутатів – у державні арбітражі областей і міст [11].

Таким чином, виходячи з аналізу результатів становлення господарських судів в Україні упродовж 1917–1991 рр., можна констатувати, що ці державні органи, поряд із функціями судової влади, реалізовували і функції із запобігання злочинам.

Як установлено в ході цього дослідження, з 1991 р. до сьогодні система господарських судів України також пережила декілька періодів реформування.

Перший період припадає на 1991–1995 рр. Він пов'язаний із проголошенням Україною незалежності, виходом її на міжнародний рівень як самостійного суверенного суб'єкта міжнародного права. Так, 4 червня 1991 р. Верховною Радою УРСР прийнято Закон УРСР «Про арбітражний суд». Відповідно до ст. 1 Закону Української РСР «Про арбітражний суд» арбітражний суд визнавався незалежним судовим органом у вирішенні всіх господарських спорів, що виникають між юридичними особами, державними та іншими органами [12]. При цьому ст. 3 вказаного Закону визначено такі завдання арбітражного суду:

а) захист прав та охоронуванням законом інтересів учасників господарських правовідносин;

б) сприяння зміцненню законності у сфері господарських відносин;

в) унесення пропозицій, спрямованих на вдосконалення правового регулювання господарської діяльності [12].

6 листопада 1991 р. Верховною Радою України прийнято Арбітражний процесуальний кодекс України, який фактично завершив формування самостійної системи арбітражних судів у нашій державі.

Другий період становлення господарських судів (1996–2000 рр.) розпочався з прийняттям Конституції України 28 червня 1996 р., якою створено фундаментальну правову базу для подальшого розвитку судово-правової реформи в Україні [13]. Зокрема, 1997 р. прийнято Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про державний арбітраж», яким до компетенції арбітражного суду віднесено розгляд справ про банкрутство. Зазнала змін і доповнень ст. 4 цього Закону, яка визначала принципи організації та діяльності арбітражного суду і була доповнена вказівкою про те, що арбітражний суд здійснює правосуддя на принципі змагальності сторін та свободи в наданні ними арбітражному суду своїх доказів і в доведенні перед судом їх переконливості [14].

Вивчення нормативних документів засвідчує, що третій період реформування системи господарських судів припадає на 2001–2009 рр., який обумовлений закінченням терміну дії п. 12 Перехідних положень Конституції України 1996 р. щодо функціонування старої судової системи. Зокрема, у червні 2001 р. прийнято ряд законів, які вносили низку суттєвих змін як у судову систему, так і в судочинство України, що дістало неофіційну назву «Малої судової реформи». Так, за Законом України від

21 червня 2001 р. «Про внесення змін до Закону України «Про арбітражний суд» слово «арбітражний» замінено словом «господарський» [15]. Таким чином, із 2001 року до сьогодні правосуддя в господарських відносинах здійснюють господарські суди.

У такому контексті звертає на себе увагу той факт, що у 2002 р. прийнято Закон України «Про судову систему України», який умовно завершив перший етап судової реформи в незалежній Україні. При цьому з моменту набрання ним чинності втратив силу Закон України «Про господарські суди» [16].

Як установлено в ході цього дослідження, четвертий період зазначених реформ у системі господарських судів (2010–2015 рр.) мав спірний характер, позаяк пов'язаний із узурпацією організаційно-правових засад управління судовою системою через прийняття Закону України від 07 липня 2010 р. «Про судову систему і статус суддів» [17], а саме:

1) Законом визначено велике коло повноважень Вищої кваліфікаційної комісії суддів (ВКК) і Вищої ради юстиції (ВРЮ), що, як з'ясовано під час дослідження, обумовило їх суттєвий вплив на судову систему. Особливо це стосується ВРЮ, адже надання такого обсягу влади органу, який не відповідає міжнародним стандартам (більшість або, принаймні, половина членів Ради мають бути не тільки суддями, а й суддями, яких обрали судді, або судді, які входять до її складу за їхньою посадою в судовому органі, а не політично обраними особами), несло в собі, як показала практика, серйозну загрозу об'єктивності його функціонування. До того ж згідно з унесеними до Закону змінами засідання Вищої ради

юстиції було правомочним, якщо на ньому присутні більшість членів ВРЮ від її конституційного складу – замість двох третин складу, як було до того [18]. Таким чином, ВРЮ отримало реальну можливість вирішувати долю суддів взагалі без участі представників судової влади, чого в нормальній державі бути не може [19, с. 3];

2) надзвичайно сильним ударом по судовій системі України, як свідчать результати цього дослідження, стало позбавлення Верховного Суду України (ВСУ) його головної компетенції, а саме відповідне передання цієї компетенції низці вищих спеціалізованих судів та зменшення суддівського складу ВСУ. Зокрема, відтепер компетенція Верховного Суду України обмежується вирішенням випадків існування суперечностей між різними рішеннями того самого вищого спеціалізованого суду або між рішеннями різних вищих спеціалізованих судів. Крім того, Верховний Суд може лише скасувати рішення і направити справу на новий розгляд до відповідного суду касаційної інстанції, а постановити сам нове рішення по суті він не може. Другим і останнім завданням Верховного Суду є розгляд справ, які повернулися в Україну після міжнародних судових інстанцій, наприклад, після Європейського суду з прав людини [6].

Як показав аналіз нормативно-правових актів, п'ятий період реформування системи господарських судів розпочався з 2016 р. і триває до сьогодні. Зокрема, 27 жовтня 2014 р. Президент України створив Раду з питань судової реформи, яка повинна підготувати й подати Главі держави пропозиції щодо стратегії реформування судоустрою та судочин-

ства. Координатором Ради призначено заступника глави Адміністрації Президента України О. В. Філатова [20]. Стратегія сталого розвитку «Україна-2020», запропонована Президентом України, передбачає проведення судової реформи у два етапи:

- невідкладне оновлення законодавства, спрямоване на відновлення довіри до судової влади в Україні;

- системні зміни в законодавстві: прийняття нової Конституції України та на основі відповідних конституційних змін – нових законів, що стосуються судоустрою та судочинства, інших суміжних правових інститутів [20].

Як зазначено в Стратегії, мета реформи – реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів задля практичної реалізації принципів верховенства права і забезпечення кожному права на справедливий судовий розгляд справ незалежним та неупередженим судом [20]. При цьому законодавчим втіленням проміжного етапу цієї реформи стало прийняття Закону України «Про забезпечення права на справедливий суд», проект якого розроблено президентською Радою з питань судової реформи. Водночас слід звернути увагу на те, що деякі політики, експерти та оглядачі переконані – це лише перший крок на шляху повноцінної реформи, позаяк «Велика судова реформа», що складається із Закону про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя) та нового Закону «Про судоустрій і статус судів», була прийнята без суттєвого обговорення Верховною Радою 2 червня 2016 р. [21].

У ході цього дослідження також встановлено, що однією з причин

ухвалення зазначеної реформи стала вимоглива позиція послів «Великої сімки» та Міжнародного валютного фонду. Водночас основні новації двох законів реформи полягали, зокрема, у наступному:

1) перетворення чотирирівневої судової системи на трирівневу (місцеві/окружні суди – апеляційні суди – новий Верховний Суд, у складі якого діють Велика Палата, Касаційний адміністративний суд, Касаційний господарський суд, Касаційний кримінальний суд, Касаційний цивільний суд). ВГСУ, ВАСУ, ВСС ліквідуються, але спеціалізація судочинства залишається;

2) усіх суддів призначатимуть на конкурсній основі. Нові кваліфікаційні вимоги до суддів Верховного Суду. Утворення Громадської ради доброчесності;

3) обмеження суддівської недоторканності;

4) утворення Вищої ради правосуддя замість ВРЮ;

5) істотне підвищення суддівської винагороди (зарплати);

6) розширення дисциплінарної відповідальності суддів, кваліфікаційне оцінювання;

7) зміна порядку призначення, переведення суддів;

8) уведення інституту конституційної скарги громадянина до Конституційного Суду [22, с. 70–71].

Висновки. Отже, проаналізувавши різні наукові погляди на становлення та розвиток господарського суду як суб'єкта запобігання злочинів в Україні та зміст нормативно-правових актів, можна виокремити такі періоди цього процесу:

а) князівський (XI–XVI століття) – розпочинається з ухвалення Статутної грамоти 1135 р. та виді-

лення окремих судів для торгових відносин;

б) ранній імперський (XVI століття – 1807 р.) – система торгових судів розвивається в межах правового поля царської Росії, на підставі Новоторгового уставу 1667 р. вперше створено купецькі суди, які діяли на постійній основі;

в) пізній імперський (1807–1917 рр.) – характеризується створенням у 1807 р. у м. Одеса Комерційного суду (образу арбітражних судів у сучасному розумінні);

г) військової інтервенції та громадянської війни (1917–1922 рр.) – період ліквідації комерційних судів та передання їх функцій спеціальним головам;

д) радянський (1924–1990 рр.) – характеризується пошуком державою найбільш ефективних способів захисту суб'єктів господарювання у правовідносинах, у зв'язку з чим 1931 р. створено органи Державного арбітражу, основна діяльність яких поширювалася на вирішення майнових спорів між «організаціями усупільненого сектору в напрямку, що забезпечує зміцнення договірної і планової дисципліни та господарського розрахунку». Далі система вказаного органу зазнала змін через проведення 1965 р. економічної реформи, прийняття у 1977 р. Конституції СРСР та у 1979 р. – Закону СРСР «Про державний арбітраж в СРСР»;

е) незалежності (1991 р. – до сьогодні) – характеризується реформуванням системи господарських судів України. У дослідженні автором умовно здійснено поділ на п'ять підперіодів, які відображають кожен крок із намагання держави створити дієвий механізм захисту суб'єктами

господарювання законних прав та інтересів у господарських правовідносинах, а також запобігання вчиненню злочинів у сфері господарської діяльності.

Список використаних джерел

1. Конституція України. *Відомості Верховної Ради України* (ВВР). 1996. № 30. С. 141. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
2. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 № 2341-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25–26. Ст. 131.
3. Органи виконання судових рішень за часів Київської Русі. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Серія : Юридичні науки. 2016. Вип. 6 (1). С. 48–52.
4. Григор'єва В. В. Ефективні механізми захисту суб'єктів господарювання. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2017. № 3. С. 58–61.
5. Пропозиції Верховного Суду України Тимчасовій спеціальній комісії Верховної Ради України з питань підготовки законопроекту про внесення змін до Конституції України: постанова Пленуму Верховного Суду України від 11.04.2014 № 1 : *Офіційний веб-сайт Верховного Суду України*. URL: <http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/%28print%29/184A16A3C18F026DC257CBB00394174>.
6. Балюк І. А. Господарське процесуальне право: навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2008. 224 с.
7. Арбітражні суди України: історико-правовий нарис, портрети, події [Текст] / За заг. ред. Д. М. Притики. Наук.-попул. видання. Київ : Видавничий Дім «Ін Юре», 2001. 324 с.
8. Про дальше удосконалення організації і діяльності органів державного арбітражу УРСР: постанова Ради Міністрів Української РСР від 30 травня 1974 р. № 294. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KP740294.html
9. Конституція (Основний Закон) Союзу Радянських Соціалістичних Республік від 07.10.1977 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0001400-77>
10. О Государственном арбитраже СССР: Закон СССР от 30.11.1979 г. URL: http://www.libussr.ru/doc_ussr/usr_10132.html/.
11. Про внесення змін і доповнень до законодавства Української РСР з питань державного арбітражу: Указ Президії Верховної ради Української РСР від 21.08.1987 р. № 4453-XI. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4453-11>.
12. Про арбітражний суд: Закон Української РСР від 04.06.1991 р. № 1142-XII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1142-12/ed19910604>.
13. Конституція України. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. С. 141. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
14. Про внесення змін до Закону України «Про арбітражний суд»: Закон України від 20.02.1997 р. № 96/97-ВР. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/96/97-%D0%B2%D1%80>.
15. Про внесення змін до Закону України «Про арбітражний суд»: Закон України від 21.06.2001 р. № 2538-III. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2538-14>.
16. Про судоустрій: Закон України від 07.02.2002 р. № 3018-III. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3018-14>
17. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 07.07.2010 р. № 2453-VI. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2453-17>
18. Про Вищу раду юстиції: Закон України від 21.12.2016 № 1798-VIII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/22/98-%D0%B2%D1%80>

19. Ставнічук М. Судова реформа: крок вперед і два назад. *Дзеркало тижня*. 2010. № 39. С. 3.
20. Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020»: указ Президента України від 12.01.2015 р. № 5/2015. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>
21. Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя) : Закон України від 02.06.2016 № 1401-VIII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1401-19>
22. Судова влада в Україні та інших державах : історія та сучасність (аспекти права): Матеріали 7 Всеукр. наук.-теорет. інтернет-конференції (м. Львів, 25 травня 2018 р.) / І. Я. Терлюк (укладач) / МОН України, ІНПП НУ «Львівська політехніка». Львів : Ліга-Прес, 2018. 290 с.

P. Demiak,

*Postgraduate Student of the department
criminal law and process
East European National University
named after Lesya Ukrainka*

ECONOMIC COURT AS A SUBJECT OF PREVENTION OF CRIME IN UKRAINE: HISTORICAL ASPECTS

The article is devoted to the actual issues of the history of the creation of economic courts and their influence on the prevention of crimes in Ukraine. It has been determined that the practice of preventing crimes in Ukraine shows that there are problems in this sphere both theoretical and practical. This conclusion follows from statistical data on the state, level and dynamics of crimes committed during 1991–2018 and which show that both quantitatively (up to 500 thousand crimes are committed annually in Ukraine on average) and qualitatively (almost 40% of crimes belong to the category of grave and especially grave ones (Part 4, 5, Article 12 of the Criminal Code of Ukraine) these indicators do not change significantly, and, consequently, the system of preventive activities of the abovementioned subjects is not efficient and does not fully meet the legislative goals of preventing crimes.

Thus, the author analyzed the periods of formation and development of commercial courts, state arbitration and other bodies that within their competence in different periods of Ukrainian history considered disputes between economic entities.

In addition, an analysis of the regulatory framework was carried out, on the basis of which judicial reforms were carried out at various times.

Based on the analysis of normative legal acts that became the basis for determining the functions of commercial courts, it was substantiated that the economic court should be classified as specialized crime prevention in our country.

Keywords: *commercial courts, state arbitration, arbitration courts, economic courts, historical and legal conditions, prevention of crimes, subject of preventive activity.*

Надійшла до редакції 07.11.2018